

EEN UITGAVE VAN DE
VERENIGING
"JACOB HONIG JSZ. JR."

*Het bestuur van de Vereniging
'Jacob Honig Js. Jr' / Honig
Breethuis wenst u fijne feest-
dagen en een bruisend 2014 toe!*

*Wij danken u vriendelijk voor
de getoonde belangstelling en
uw bijdrage. Natuurlijk hopen
we u komend jaar opnieuw te
mogen verwelkomen bij een van
de wisselexposities en het ko-
mende pianofortefestival of een
van de andere huisconcerten.*

*Studioportret van de papierfabriekur Jan Honig Cornelisz.
(1840-1925), echtgenoot van Aagje Willemsdr. Honigh
(1840-1901), met zwierstok en Friese doorlopers,
A° 1876. Op pagina 7 van deze editie meer informatie
over deze echtelieden.*

*[Foto door J. Kuijper, Zaandam, Collectie Stichting Archief
Honig(h)]*

*Het Honig Breethuis gezien vanaf een bevroren Zaan op 16 januari 1963. Twee dagen nadien kwam Reinier Paping tij-
dens de roemruchte Elfstedentocht als winnaar uit de bus. In de tuin stonden destijds behalve het bekende tuinbeeldje
nog twee kanonslopen opgesteld. [GAZ 22.06954]*

"DAT HADDEN WE VEEL EERDER MOETEN DOEN!"

Het voormalige beheerdersechtpaar Henk en Corrie de Wit konden tijdens de feestelijke heropening van ons museum op 5 oktober jl. als eerste bezoekers de nieuwe expositieruimte op de bovenverdieping van het luchthuis uit 1830 bezichtigen. "Wat een geweldige ruimte", was hun eerste verbaasde reactie. "Dat hadden we al veel eerder moeten doen!" Het echtpaar De Wit woonde tussen 1984 en 2004 in het museum pand en maakte maar liefst twee naamswijzigingen van het knusse museum mee. Het pand, in 1940 als Zaanlandsche Oudheidkamer in gebruik genomen, werd in 1992 (n.a.v. het 100-jarig bestaan) omgedoopt tot Zaans Historisch Museum. Nadat de collectie in 1998 was overgebracht naar het Zaans Museum bleef het echtpaar hier wonen. In 1999 kreeg het rijksmonument als woonhuismuseum een doorstart onder de naam Honig Breethuis. Met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van Henk de Wit in 2004 kwam definitief een eind aan de bewoning van het museum pand.

De vroeg 19e eeuwse bodekamers en latere slaapkamers van het beheerdersgezin zijn inmiddels ontsloten voor presentatiedoel-einden. Met verwondering bekijkt het echtpaar De Wit de gerenoveerde ruimte. "Tot 2004 waren hier de slaapkamertjes van ons gezin. Daar stuitte onze zoon Laurens nog eens op een moer onder de planken. Toen hij die wilde losdraaien, bleek het om de bevestiging van de kroonluchter in de Zaankamer te gaan." Tijdens de renovatie

Corrie en Henk de Wit in de nieuwe presentatieruimte op de verdieping van het luchthuis

dook hier en daar achter een slaapkamerwandje de naam van Henk de Wit op, die zijn timmerwerk t.b.v. de bewoning door zijn gezin regelmatig dateerde. De Wit nam de beheerderstaak in 1984 over van mevrouw Tine Schoone-Slop, bij menigeen nog altijd bekend vanwege de Ansichtkaart waarop zij in Zaans kostuum poseert in de tuinkamer. Zij bewoonde het pand samen met haar echtgenoot en drie zoons. Voor het conciërge-echtpaar Schoone werd het beheer behartigd door mevrouw D. Rep-Poel, die het pand tot 1968 bewoonde samen met haar zuster, mevrouw G. Plooijer-Poel.

Voordien was het beheer in handen van heer J. Botteljon. Recentelijk ontvingen wij een oude Ansichtkaart verzonden door de heer Botteljon aan zijn voorgangster mejuffrouw Dra P. Clarijs. Hierop staat o.m. te lezen: "t Museum is nog precies zoals U er is uitgegaan. 't Blauwe kamertje staat nog vol. De verwarming is ook weer gemaakt waar we een erge bende van hebben gehad. We zullen hopen U spoedig weer eens hier te zien. Groeten we U recht hartelijk, Fam. J. Botteljon." De voormalige woonkamer van de beheerder is al eerder als presentatieruimte in gebruik genomen.

PvL

IN MEMORIAM WIM DE BOER

De altijd goedlachse Wim de Boer (1917-2013)
(Foto: Archief familie De Boer)

Op 8 september jl. overleed ons trouwe en gewaardeerde verenigingslid en oud-bestuurslid Jan Willem de Boer, weduwnaar van Catharina Margaretha Latenstein van Voorst. Voorjaar 2011 haalde hij voor deze nieuwsbrief levendige jeugdherinneringen aan zijn tante Neeltje de Jager op, die het huidige museum pand tot 1940 bewoonde. In de Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr." bevindt zich o.m. een handplanetarium van de Zaanse klokkenmaker Jan Koogies, dat heeft toebehoord aan Hendrik Jacob de Boer (1800-1863), de grootvader van Wim de Boer.

Recentelijk schonk hij nog elf 18e eeuwse en vroeg 19e kledingstukken aan het Rijksmuseum in Amsterdam, waaronder een fichu met Hollands kloskant, gemerkt "Ca Honig" [BK-2012-42]. Het mag duidelijk zijn dat de heer de Boer een groot hart had voor ons cultureel erfgoed. Daarnaast zullen we hem blijven herinneren als een bijzonder aangenaam persoon.

De redactie van Zaans Erfgoed nam hem in 2011 nog een interview af, waarin hij ondermeer refereerde aan specifieke zaken betreffende de Zaanlandsche Oudheidkamer. In een komende editie van onze nieuwsbrief komen we hier graag op terug.

PANORAMA VAN UPPINK

Tijdens de tweede halfjaarlijkse Algemene Ledenvergadering op 18 november jl. hield George Slieker een boeiende lezing over de behangschilder Willem Uppink (1767 - 1849), maker van de behangsels in de tuinkamer. Hierin werd onder meer ingegaan op een uniek onderdeel van zijn carrière: de vervaardiging tussen 1803 en 1806 van een panoramaschildering van de stad Amsterdam.

PANORAMA

Eind achttiende eeuw vond de Ier Robert Barker (1739-1806) het panorama uit. Staande in het midden van een 360° beslaand schilderstuk kregen toeschouwers de illusie vanaf een hoog punt een landschap of stad rondom te bekijken. Panorama's zijn min of meer te beschouwen als opvolgers van muurschilderingen en kamerbehangsels die al eerder probeerden een panoramische suggestie te geven. Ze werden een nieuwe attractie waarmee exploitanten kermis en jaarmarkten afreisden. Rond 1802 was er in Amsterdam een panorama van de stad te zien door de Franse schilder Pierre Prévost (1746 - 1823). De vermogende wijnhandelaar Willem Wreesman zag wel brood in het exploiteren van een soortgelijk panorama en huurde de Dordtse landschapsschilder Andries Vermeulen (1763 - 1828) in om een vergelijkbaar stadsbeeld te maken. In het najaar van 1803 begon deze met schilderen, maar na een meningsverschil met opdrachtgever Wreesman legde Vermeulen het werk neer. Wreesman zag zijn investering in gevaar komen en nam Willem Uppink en collega-schilder Cornelis de Kruijf (1774-1828) in dienst, die het panorama voltooiden. Het was te zien in een ronde tent op het Leidseplein in Amsterdam en toonde Amsterdam, gezien

Schets voor het panorama van Amsterdam door Andries Vermeulen.
Stadsarchief Amsterdam, Beeldbank, inv. B00000024262

vanaf de tweede trans van de Oudekerkstoren, alsof men vanaf circa zestig meter hoogte over de stad keek.

RECENSIE

In het toonaangevende tijdschrift *Vaderlandsche Letteroefeningen* beschreef Fokke Simonsz. niet alleen de perikelen rond de totstandkoming, maar ook het werk zelf:

“De Lucht, welke in dit Tafereel, gelijk in alle Panorama's, die het overzicht eens uitgebreiden landschaps voorstellen, een allerbelangrijkst voorwerp der Schilderkunst oplevert, daar zij alle soortgelijke Tafereelen geheel beheerscht, is, wat derzelver kleur aangaat, van een' zeer goeden toon”. Met het panorama van Amsterdam lijkt Uppink zich een bijzondere kwaliteit te hebben verworven, want voor zover bekend is hij één van de allereerste Nederlandse kunstenaars ge-

weest die een panorama geschilderd hebben. Dat alles vond plaats in een in veel opzichten onrustige tijd, waarin een dergelijke onderneming tamelijk riskant was. Panorama's, waar met een rondlopende afbeelding geprobeerd werd een illusie van de werkelijkheid te geven, zijn te beschouwen als voorloper van de bioscopen. Exploitanten reisden met een panorama van stad tot stad. Door de slijtage van het telkens weer afnemen en ophangen van het doek heeft bijna geen enkel panorama de tijd overleefd. De schets van Vermeulen bestaat nog, al werd deze pas enkele jaren geleden geïdentificeerd van een werk van hem. Ook het panorama van Uppink en De Kruijf heeft de tijd niet overleefd. Het zou nog ruim tachtig jaar duren voordat H.W. Mesdag het nog altijd bestaande Panorama van Scheveningen zou maken.

George Slieker

Penning Willem Uppink als door Felix Meritis erkend schilder. [Rijkspenningenkabinet]

ONAFHANKELIJKHEIDSFEEST

1 [GAZ 41.00581]

2 [GAZ 41.00588]

In november 1913 vierden de inwoners van Koog en Zaanwijk met een historische optocht de 100-jarige onafhankelijkheid van Nederland. 1. De Heer Börnemann als heraut met het nieuwe gemeentewapen van Zaanwijk. 2. Een schip met watergeuzen herinnerde aan de overwinning op de Spaanse overheersing tijdens de Opstand in 1574. 3-4. Een erepoort in de Kerkstraat markeerde de plek waar in de 1795 een Vrijheidsboom met vrijheidshoed werd opgericht, zoals die opnieuw op een praalwagen vanaf de Stationsstraat werd meegevoerd. 5. Mejuffrouw Agatha Honig in Zaanse kostuum en Gerard Haremaker met driekantensteek, gezeten in een koetsje, banen een weg voor de praalwagen met de Vrijheidsboom.

[© Nieuwstad Foto, Koog a/d Zaan]

4 [GAZ 41.00595]

3 [ZOV; GAZ 21.04786]

5 [GAZ 41.00674]

1813-1913 TE KOOG-ZAANDIJK

6

[GAZ 41.00589]

9

[ZOV; GAZ 21.04283]

7

[GAZ 41.00584; 22.17886]

6. Op de derde praalwagen zetelde drogist Gerrit Verdonk als Napoleon met zijn gevolg. Tijdens het Paasoproer in april 1813 kwamen Zaankanters in opstand tegen de dienstplicht in het keizerlijke leger. 7. Nogmaals de praalwagen getiteld "De Fransche Overheersching" met de gehate keizer, die bakzeil haalde tijdens de Volkerenslag bij Leipzig op 16-19 oktober van dat jaar. 8. Na de proclamatie op 17 november 1813 zette de prins van Oranje op 30 november in Scheveningen voet aan wal. In 1814 bezocht zijn toekomstige schoonzoon, Tsaar Alexander I, Zaandam. Het jaar erop werd Willem I ingehuldigd als Koning der Nederlanden. 9. De met guirlandes versierde gevel van het Raadhuis Zaandijk. 10. De gedecoreerde gevel van de lakfabriek van Jacob Vis markeert het onafhankelijkheidsfeest.

[© Nieuwstad Foto, Koog a/d Zaan]

8

[GAZ 41.00583; 41.08733]

10

[ZOV; GAZ 21.04344]

RIEMKAPPEN VAN C&I HONIG (3)

15

16

17a

VELIJNPAPIER

Velijnpapier was een fijne papiersoort waarvan het procedé in Engeland was ontwikkeld door John Baskerville. De vervaardigingswijze werd op 9 oktober 1807 in Zaandijk geïntroduceerd door Jan Kool en minstens sinds 1811 aantoonbaar toegepast. Hierbij werd gebruikgemaakt van schepvormen met fijn geweven koperdoek. Bijgaand zes riemkappen voor dit kwaliteitsproduct, zoals geproduceerd door de firma C & I Honig Breet. De riemkappen met het gekroonde wapenschild zijn respectievelijk ten tijde van het Koninkrijk Holland onder Lodewijk Napoleon (Hollandse leeuw en Franse adelaar) en het Koninkrijk der Nederlanden onder Willem I toegepast. De riemkappen evenals het houten drukblok zijn in bezit van de Stichting Archief Honig(h). Die met de postiljon (17a/b) is getekend en gegraveerd door N. v.d. Meer in 1816. De catalogus van de Collectie "Jacob Honig Jsz. Jr." uit 1914 vermeldt onder cat.nr. 282 nog de originele koperplaat. Deze plaat is thans helaas vermist.

17b

18a

18b

MAARTJES NAZATEN (3) AAGJE WILLEMSD. HONIGH

Aagje Willems Honigh (Zaandijk, 1840-1901) was de vierde dochter van Maartje Jbd. Breet en Willem Honigh. Op 25 augustus 1864 huwde zij Jan Honig Cornelisz. (Zaandijk, 1840-1925), witpapierfabriekster ter firma "Jan Honig & Comp" met molen 't Fortuyn. Het echtpaar kreeg vijf dochters en een zoon. Dit waren achtereenvolgens Maartje (1865-1944), Aagje (1866-1956), Willem (1868-1890), Johanna Cornelia (1871-1871), Johanna (1872-1892) en Cornelia (1881-1955).

Groepsportret van Aagje Willems Honigh en de papierfabriekster Jan Honig Cnz. met hun kinderen en schoonzoon Teunis Crok (staand), gehuwd met de oudste dochter Maartje. Zoon Willem Jz. Honig (zittend) was ook werkzaam in het papierbedrijf J. Honig & Comp. Dochter Aagje (derde van rechts) huwde 1892 Gerrit Jan Honig (1864-1955), directeur van kantoorboekhandel en uitgeverij P. Out in Koog a.d. Zaan en gedurende een halve eeuw bibliothecaris en conservator van de Zaanlandsche Oudheidkamer.

[Foto door J. Kuijper, Zaandam, voorheen J. Breebaard, Stichting Archief Honig(h)]

Groepsportret van de kinderen van Aagje Honig-Honig en Gerrit Jan Honig. V.l.n.r.: Agatha Maria Cornelia Vis-Honig (1895-1978), Jan Willem Adriaan Honig (1899-1967), Cornelia Welmoet Honig (1900-1969) en Jacob Agathus Jan Cornelis Honig (1893-1991).

[Foto door P. Nieuwstad, Koog aan de Zaan, Stichting Archief Honig(h)]

HET GEZIN HONIG-BAKKER

Van de kinderen van Aagje Honig en Gerrit-Jan Honig zouden zowel Agatha als Cornelia later huwen met een telg uit de familie Vis. J.W.A. Honig werd net al zijn vader directeur van kantoorboekhandel en uitgeverij P. Out. Op 8 augustus 1929 huwde hij Alida Maria Bakker (1908-2001) en het echtpaar kreeg de volgende kinderen: Gerrit Jan Honig (*1930), Dieuwertje Aagje Scholtens-Honig (1932-1956), Aagje Maartje Cornelia Honig (1938-1984), Simon Honig Jansz. (1942-2008) en Cornelia Welmoet Honig (*1952).

3 bruidscorsages van filigreïn, vervaardigd door Aagje Willemsdr. Honigh, gehuwd 25 augustus 1864 met Jan Honig Cz.. In 2012 te zien in onze expositie 'Trouwen aan de Zaan'.
[Stichting Archief Honig(h)]

SCHUILENDE KOEIEN UITGELEEND

Het weeralarm van 28 oktober jl., waarbij menige boom werd ontworteld, riep bij sommigen de historische stormvloed van 1916 en 1825 in herinnering. In de eerste week van februari 1825 veroorzaakte een westerstorm een hevige watersnood. De beroemde Haagse vee- en landschapsschilder Pieter Gerardus van Os (1776-1839) maakte een studie van schuilende koeien in de Oostzijderkerk te Zaandam (ZOV-08003). Dit schilderij uit het Honig Breethuis is van 23 november 2013 t/m 17 augustus 2014 uitgeleend aan het Zuiderzeemuseum om te figureren in de expositie "Nederland in 7 overstromingen - De Zuiderzee". Een monumentale versie van het werk werd in 1830 uitgevoerd door de Hilversummer veeschilder James de Rijk (1806-1882).

AGENDA

12 DECEMBER TOT EN MET 23 MAART 2014:
TENTONSTELLING "VERSTILDE VERBEELDINGEN" STILLEVEN VAN ANNELIES JONKHART

15 DECEMBER: DROMEN OVER FEEST

**19 JANUARI, 16 FEBRUARI, 23 FEBRUARI,
27 APRIL: HUISCONCERT IN DE SALON**

21 t/m 24 MAART:
3^e PIANOFORTEFESTIVAL SHUANN CHAI &
FRIENDS (I.S.M. HET RAADHUIS ZAANDIJK,
HET WEEFHUIS EN FRANS WYTEMA)

(Meer informatie en reserveren voor deze
concerten via: www.honigbreethuis.nl)

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Vereniging 'Jacob Honig Jsz. Jr.' en heeft tot doel leden en belangstellenden te informeren over de activiteiten in het Honig Breethuis en de collectie 'Jacob Honig Jsz. Jr.', ondergebracht in het huis, het Zaans Museum en het Gemeentearchief Zaanstad.

Redactie:
Pier van Leeuwen en Wikje van Ritbergen-Siewers
Grafisch ontwerp: Ruud van Ritbergen
Beeldmateriaal: Gemeentearchief Zaanstad,
Pier van Leeuwen
Drukwerk: Drukkerij De Top, Koog aan de Zaan

Honig Breethuis, Lagedijk 80, 1544 BJ Zaanwijk
Tel.: 075-6217626
E-mail: info@honigbreethuis.nl
Website: www.honigbreethuis.nl
Open: 1 oktober tot 1 april:
don. t/m zon. 13.00 - 16.00 uur

NIEUWE AANWINST

De Doopgezinde Gemeente van Koog en Zandijk bedacht ons museum bij de feestelijke heropening met de schenking van het stoffje van Grietje Wsd. Honigh (13 december 1835 - 28 juni 1891), de tweede dochter van Maartje Honigh-Breet over wie wij in de voorjaarseditie berichtten. Maartjes houten schoolbord dateert uit 1813.

ANNO 1813: BOON CACAO

Jacob Willem Boon startte in mei 1813 te Wormerveer met het malen van blauwsel en cacaopoeder. Dit bedrijf groeide uit tot W.J. Boon en Comp. en later tot de Koninklijke Fabrieken Boon N.V.
[Affiche, GAZ 63.00202]

C & I HONIG
PAPIERFABRIKEURS
1709 - 1879